

AS SUPERSTICIÓNS (I)

DENDE O ANTIGO EXIPTO... ATA COMPOSTELA

Por: Laureano Mayán Taboada

Comentabamos na anterior revista “A UNIOS – XACOBEO”, que os refráns formaban parte, como guía meteorolóxica, da realización do Camiño de Santiago. Eran moi tidos en conta polo peregrino para comezar ou demorar a súa curta ou longa andadura. Pero non só o refrán servíalles de guía... ¿E a superstición? ¿Que é a superstición?. Segundo a Real Academia Española, palabra procedente do latín “superstitio” que significa “Creencia extraña a la fe religiosa y contraria a la razón”.

Resulta curioso ou chocante, entón, que o peregrino que acude a visitar a tumba do Apóstolo, co que da mostra da súa fe, se deixe influenciar por unha ou outra superstición.

E hai numerosas persoas, veciños e hostaleiros, que nos confirman que moitos peregrinos propuxeron ou desistiron, en momentos concretos, da súa viaxe, simplemente por cruzarse no seu camiño un gato negro ou romperse un espello.

Segundo a teoría psicolóxica, cremos nas supersticións porque, ante o descoñecido, sentímonos máis seguros se conxuramos os perigos, crendo que así teremos maior posibilidade de triunfar en algo que non depende só de nós.

Di Salvador Rodríguez, antropólogo e profesor na Universidade de Sevilla: “No es otra cosa que un efecto placebo. Psicológicamente la persona se siente mucho más tranquila...”

Enrique VIII afirmaba que un feitizo obrigoulle a casarse con Ana Bolena

É como cando a un enfermo lle dan unha substancia que non ten ningunha acción terapéutica, pero el recíbea convencido, realmente, que posúe tal acción.

Os historiadores dinnos que a vida cotiá do home primitivo estaba plagada de perigos e para combatelos desenrolou crenzas e costumes ás que se atribuían poderes que lle libraban de malas influencias. No seu día isto eran conceptos relixiosos...

Asumpta Roura, escritora e estudiosa do tema, define a superstición como a necesidade dunha crenza que dea sentido a todo o que non comprendemos.

Segundo o escritor e doutor en medicina Charles Panati, as primeiras supersticións datan de 50.000 anos antes da nosa era e, ó parecer, tiveron a súa orixe no home de Neanderthal.

Mentres o Homo Sapiens abandonaba ós seus defuntos, aquel

sepultábaos coas súas armas, alimentos e carbón vexetal para que os empregara noutra vida.

Ata hai pouco, enquisas realizadas en España dicíannos que un 44% de españois cren que hai outra vida trala morte.

Co nacemento de cidades e o desenrolo da cultura, as supersticións comezaron a perder carácter relixioso pasando a “meras crenzas”.

Sen embargo sociedades tan tecnificadas como a xaponesa ou a alemana, continúan sendo altamente supersticiosas.

Actualmente, son os habitantes de China, Centro Europa, España e o resto da conca do Mediterráneo os lugares con máis fama de supersticiosos. Os nórdicos son os menos crédulos.

E aínda que a relixión sempre negou a existencia de supersticións, hai historiadores que opinan que a manifestación dunha crenza ou fe nunha doutrina por medio dun sinal físico, non deixa de ser un acto de superstición.

Por exemplo, os mariñeiros católicos levan medallas ou escapularios e os pescadores do Norte de Europa levan pendentes de ouro, para protexerse dos naufraxios.

E a pesar de que o tempo pasou..., a sociedade cambiou..., as supersticións continúan formando parte da vida do home.

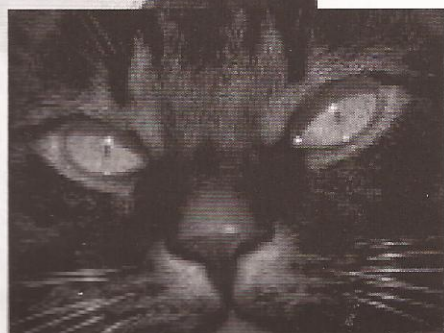
Sócrates vivía obsesionado co mal de ollo.

A Julio Cesar dábanlle pánico os soños.

Enrique VIII afirmaba que un feitizo obrigoulle a casarse con Ana Bolena.

A Napoleón
aterroizábanlle os
gatos negros.

En China e en Xapón o 4 é sinónimo de morte. Os italianos evitan, a toda costa, o número 13 na lotería.

Os norteamericanos eliminano das plantas dos rañaceos.

Algunhas liñas aéreas omíteno nos asentos dos avións.

Nos Países Baixos, espirrar é presaxio de cousas boas.

A cor amarela, en moitas actividades deportivas e artísticas, é símbolo de mala sorte.

A maioría das supersticións que aínda permanecen vivas consolidáronse a través dos séculos para tratar de explicar a boa ou mala fortuna, casual, dos seres humanos.

Traen mala sorte:

Varrer os pes dunha solteira ou viúva: Quería dicir que non se casarían.

Derrama-lo sal: A súa orixe data do ano 3.500 a. C. Xa entón se cría que o sal era incorruptible, razón pola cal se converteu en símbolo de amizade.

De aí a crenza de que se se tira, a amizade romperase. Para contrarrestar ese suposto efecto maldito, débese botar un chisco do sal derramado sobre o ombreiro esquerdo.

O gato negro: Aínda en Exipto críase que o gato negro era a reencarnación dos deuses; séculos despois a igrexa católica considerouno coma a reencarnación do diaño, polo que eran queimados.

O negro identifícase coa cor do diaño por se-la reencarnación da noite.

En Norteamérica e en case toda Europa crese que un gato negro trae boa sorte se camiña cara a ti e mala se se afasta.

Comezar o día co pé esquerdo: Petronio aludía no seu "Satiricón" á mala sorte de entrar nun lugar co pé esquerdo.

En España pode ter a súa orixe na tradición celta e no movemento solar, sempre cara á dereita.

O efecto negativo elimínase o persignarse tres veces.

Martes e trece: a maldición ten a súa orixe na última cea de Jesucristo cos 12 apóstolos, na que foi delatado. Crese que se se sentan a comer 13 persoas nunha mesma mesa, unha delas morrerá antes dun ano.

Romper un espello: Dise que ocasiona 7 anos de maldición. O espello era un elemento máxico de adiviñación, polo que, se se rompía, era para non mostrar unha imaxe aterradora do futuro.

Sete anos, é o tempo que, supostamente, tardaba en renovarse un corpo.

Acender tres cigarros co mesmo misto: Crese que na guerra (con precisión non se sabe cal)... falábase da 1ª Guerra Mundial, da Guerra Civil Española... tres soldados acenderon os seus cigarros co mesmo misto e o inimigo veu a chama do 1º, apuntou na do 2º e disparou sobre o 3º.

Traen boa sorte:

Colgar unha ferradura detrás da porta: Segundo os gregos, o ferro, en forma de media lúa, protexía dos feitizos, así que a ferradura colocada na porta impedía a entrada das bruxas e do mal.

Tradicionalmente críase que as ferraduras que outorgaban máis sorte eran as dos burricos porque tiñan 7 buracos, un número máxico por excelencia.

Apagar as velas dun soprido: Foi na Baixa idade Media alemana onde xurdiu a idea de colocar nas tortas de cumpreanos tantas velas como anos cumprían os nenos, máis unha.

Para deixar atrás os anos cumpridos e pasar ós seguintes, debíanse apagar todas as velas dun só soprido.

O perexil: Na antiga Grecia, o perexil considerábano coma unha planta sacra que simbolizaba o triunfo e a resurrección. Levados por esta crenza, os gregos adornaban as tumbas con coroas de perexil.

A pata de coello: A súa orixe está na antiga crenza de que cada pobo descendía dun animal que non podía ser cazado nin comido.

Seguramente os celtas trouxéronnos a crenza de que o noso era o coello.

Ademais, a pata do coello era tamén un símbolo fálico capaz de facer fértiles ás mulleres.

Tocar madeira: Unha posible orixe ten que ver cos anacos que se conservaron da Santa Cruz. Outro provén de Estados Unidos, onde hai 4.000 anos os indios veneraban ó carballo coma a morada dos deuses.

Tirar moedas a un pozo ou a unha fonte: Ven do antigo rito adiviñatorio de tirar alfinetes ou pedras

a un pozo, co fin de saber se un feito se cumpriría ou non. Se ó caer saían burbullas, significaba que o que se solicitara se chegaría a cumprir.

Por razóns de espacio só citamos algunhas das que “traen boa e mala sorte”. E resulta curioso que, para iso, elixira ó azar ás que consideraba que, pola súa extensión, podían ter cabida nestas páxinas... ¡ E son 13! ¿.....?.

Continuaremos na próxima revista. Ata entón ¡Sorte!.

Marín, xuño de 2002

Na antiga Grecia, o perexil considerábano coma unha planta sacra que simbolizaba o triunfo e a resurrección. Levados por esta crenza, os gregos adornaban as tumbas con coroas de perexil.